

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
в.о. завідувача кафедри
Світлична О.С.
“ ___ ” _____ 20 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 8.03050801 “Фінанси і кредит ” за програмою:

«Фінансовий менеджмент та фондовий ринок»

за темою:

Управління оборотним капіталом підприємства
(на прикладі ТОВ «Поліінформ-Сервіс»)

Виконавець:

студент Фінансово-економічного факультету
(факультет)

Бензерук Марина Миколаївна

(прізвище, ім'я та по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Іоргачова Марія Іванівна

(прізвище, ім'я та по батькові) /підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Сутність оборотного капіталу та характеристика його компонентів.....	7
1.2. Необхідність управління оборотним капіталом підприємства	16
1.3. Показники стану оборотного капіталу підприємства	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ПОЛІІНФОРМ-СЕРВІС»	
2.1. Загальна характеристика фінансово-економічної діяльності ТОВ «Поліінформ-Сервіс».....	35
2.2. Аналіз структури, стану та динаміки оборотного капіталу підприємства.....	42
2.3. Оцінка ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Поліінформ-Сервіс».....	53
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ТОВ «ПОЛІІНФОРМ-СЕРВІС»	
3.1. Економіко-математична модель прогнозування оцінки оборотного капіталу ТОВ «Поліінформ-Сервіс».....	65
3.2. Проблеми та шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу	72
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85
ДОДАТКИ	90

ВСТУП

Сучасний розвиток вітчизняної економіки супроводжується кризовим політико-економічним становищем України, зростанням невизначеності та мінливістю умов господарювання, вимагаючи від суб'єктів господарювання швидкої та гнучкої реакції на зміну чинників зовнішнього середовища. Усе це передбачає впровадження ефективних механізмів управління, які даватимуть змогу сприйняти зміни, ідентифікувати їх і забезпечити відповідну адаптацію господарської, фінансової та інвестиційної діяльності.

Успішна робота будь-якого підприємства залежить від ряду умов, одним з найважливіших серед яких є розробка ефективної політики управління оборотним капіталом. В умовах конкурентного середовища ефективність виробництва є основним фактором, що дозволяє підприємству займати провідні позиції у своїй ніші ринкової інфраструктури. Таким чином, проблеми раціональної організації оборотних коштів і підвищення ефективності їх використання, гостро постають перед підприємствами, оскільки рішення цих питань є запорукою забезпечення безперервності виробничого процесу і одним з доданків рентабельного виробництва.

Оборотний капітал являє собою економічну категорію, в якій переплітається безліч теоретичних і практичних аспектів. Серед них дуже важливим є питання про сутність, значення та основні засади організації оборотного капіталу, оскільки він знаходиться в нерозривному зв'язку з багатьма сторонами господарського життя підприємств.

На кожному конкретному підприємстві величина оборотних коштів, їх склад і структура залежать від безлічі факторів, виробничого, організаційного та економічного характеру. Наявність у підприємства власного оборотного капіталу, його склад і структура, швидкість обороту і ефективність використання оборотного капіталу багато в чому визначає стан підприємства і стійкість його положення на фінансовому ринку. Ефективне використання оборотного капіталу відіграє велику роль у забезпеченні нормалізації роботи підприємства.

При низькому рівні оборотного капіталу виробнича діяльність не підтримується належним чином, звідси - можлива втрата ліквідності, періодичні збої в роботі і низький прибуток. При деякому оптимальному рівні оборотного капіталу прибуток стає максимальним. Подальше підвищення величини оборотних коштів призведе до того, що підприємство буде мати в розпорядженні тимчасово вільні, бездіяльні поточні активи, а також зайві витрати фінансування, що спричинить зниження прибутку.

Актуальність теми. На сучасному етапі економічного розвитку, коли відбувається спад виробництва, скорочення економічних та природних ресурсів, коли українська економіка знесилена війною та поглинута фінансовою кризою, а весь підприємницький сектор знаходиться в умовах “кредитного голоду” та “кризи ліквідності” питання необхідності ефективного управління оборотним капіталом є одним із пріоритетних напрямків стабільного розвитку економіки. Функціонування підприємств в таких жорстких та непередбачуваних умовах потребують створення ефективної системи управління оборотним капіталом як найважливішим елементом, що забезпечує безперервний процес відтворення.

Одним із головних завдань функціонування кожного підприємства чи то у постіндустріальній економіці, чи то у трансформаційній економіці, і особливо у економіці, поглинутій фінансовою кризою, є - забезпечення фінансової стійкості та довгострокової прибутковості.

Оскільки забезпечення фінансової стійкості залежить від достатнього рівня платоспроможності та ліквідності підприємства, що у свою чергу характеризується станом найбільш ліквідної оборотної частини капіталу - то саме управління оборотним капіталом підприємства потребує ретельного аналізу. Від того, наскільки обґрунтований його розмір, склад, структура, з урахуванням джерел фінансування оборотних активів та особливостей функціонування підприємства, залежить ефективність діяльності не лише окремого підприємства, а і економіки вцілому.

Первісно дослідженнями економічної сутності оборотного капіталу, як писав Розенберг Д.І., займалися класики економічної теорії - К Маркс, А.Сміт, Ф.

Кене, Д. Рікардо. У сучасних умовах проблема управління оборотним капіталом стала ще більш вагомішою, про що свідчать численні дослідницькі роботи теоретико-методичного та практичного напрямлення українських та зарубіжних економістів: Морозюка Д.І., Рудницької О.М., Гоцуляка С.М., Григор'євої Т.Ю., Решитової А.А., Теницької Н.Б., Поддєрьогіна А.М., Буряка Л.Д., Усатова І.А., Веретенникова О.Б., Лаєнко О.А., Бабич А.М.

Мета роботи полягає у визначенні напрямків вдосконалення управління та шляхів підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства на основі вивчення теоретичних та практичних аспектів досліджуваної проблематики.

Виходячи з поставленої мети, **завданнями** написання дипломної роботи є:

- визначення сутності оборотного капіталу та характеристика його компонентів;
- обґрунтування необхідності управління оборотним капіталом підприємства;
- характеристика основних показників стану оборотного капіталу;
- аналіз фінансово-економічної діяльності ТОВ «Поліінформ-Сервіс»;
- оцінка структури, стану, динаміки та ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Поліінформ-Сервіс»;
- виявлення проблем та запровадження основних шляхів підвищення ефективності використання оборотного капіталу.

Об'єктом дослідження є процес управління оборотним капіталом підприємства в умовах економічної кризи та фінансової нестабільності.

Предмет дослідження – оборотний капітал підприємства, його аналіз та всебічна оцінка для визначення напрямків покращення та вдосконалення.

Методи дослідження. Теоретичну основу роботи становить діалектичний метод пізнання, який забезпечив вивчення фінансових відносин підприємств в їх розвитку, взаємозв'язку та взаємозалежності. В процесі дослідження використовувались прийоми аналізу і синтезу, а саме: групування, типізація, порівняння, табличний метод. Ряд методів і прийомів

економічних досліджень базуються на економічних та логічних висновках, розрахунковому конструктивізмi.

При виконанні дипломної роботи використовувались такі методи: порівняльно-економічний, монографічний, економіко-статистичний, абстрактно-логічний, розрахунково-конструктивний, прогнозний та інші.

Були використані наступні комп'ютерні програми для вводу та аналізу даних: Microsoft Word, Microsoft Excel.

Інформаційна база. Інформаційною базою виступає наукова періодика, присвячена проблемам оборотного капіталу та ефективності управління ним, закони та нормативно-правові законодавчі акти, монографічні дослідження, узагальнення, фінансова та статистична звітність.

Новизна одержаних даних полягає в наступному:

- за допомогою економіко-математичної моделі розрахований прогнозний показник оборотного капіталу на 2016 та 2017 роки;
- зроблено пропозиції щодо оптимізації оборотного капіталу українських підприємств в умовах кризового становища.

ВИСНОВОК

Оборотний капітал становить значну частину всього майна (активів) підприємства. Він є невід'ємною частиною безперервного потоку господарських операцій та його завданням є забезпечення безперервності процесу виробництва. Механізм визначення потреб, складу, структури, джерел формування, регулювання, управління і використання оборотного капіталу чинить активний вплив на хід виробництва, виконання поточних виробничих і фінансових планів, і є важливим критерієм у визначенні прибутку підприємства.

Поняття оборотного капіталу багатогранне, а сама економічна категорія має велике значення в діяльності будь-якого підприємства. Від швидкості обороту оборотного капіталу залежить, в кінцевому рахунку, ефективність діяльності підприємства. Чим вище швидкість обороту оборотного капіталу, тим вище ділова активність підприємства. У будь-якого підприємства є резерви підвищення ефективності використання оборотного капіталу.

Вдосконалення системи управління оборотним капіталом організації є особливо актуальним завданням системи фінансового управління, рішення якої виступає важливою умовою ефективної діяльності підприємства в майбутньому. У сучасних умови конкурентного ринку компанія повинна вдосконалювати свою діяльність і реалізовувати економічний потенціал, що дозволить отримати більший прибуток.

Визначення природи поняття «оборотний капітал» не має єдиного підходу. В економічній літературі виділяють три основні підходи:

- ✓ грошові ресурси, вкладені до оборотних виробничих фондів і фондів обігу для забезпечення безперервного виробництва і реалізації виробленої продукції;
- ✓ активи, які на протязі одного виробничого циклу або одного календарного року можуть бути перетворені в гроші;
- ✓ авансована вартість у оборотні виробничі фонди і фонди обігу.

На підставі проведеного аналізу та узагальнення наукових підходів до визначення сутності оборотного капіталу його можна визначити таким чином.

Оборотний капітал – це авансована вартість в елементи оборотних виробничих фондів і фондів обігу на рік чи операційний цикл для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції з метою досягнення достатнього рівня прибутковості підприємства [6, с. 179].

Цим підкреслено, по-перше, вартісну природу оборотного капіталу, по-друге, визначається термін авансування вартості, по-третє, виділяється речове втілення оборотного капіталу – оборотні виробничі фонди і фонди обігу, по-четверте, визначається мета авансування – досягнення достатнього рівня прибутковості.

Аналіз ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Поліінформ-Сервіс» дозволив виділити як сильні сторони діяльності підприємства, так і слабкі.

Позитивними факторами є ріст фінансового результату від основної операційної діяльності та чистого прибутку загалом. Ріст абсолютних показників оборотного капіталу, що в оцінці з показником прибутку свідчить про розширення діяльності. Незважаючи на складну економічну кризу та інфляцію ТОВ «Поліінформ-Сервіс» має досить ліквідний баланс, спостерігається ріст показників рентабельності. На початок 2016 року підприємство почало розширювати свої основні засоби.

Слабкими сторонами ТОВ «Поліінформ-Сервіс» є:

- ✓ недостатність власного оборотного капіталу для покриття оборотних активів;
- ✓ значні обсяги залученого капіталу порівняно з власним (невідповідність коефіцієнта фінансової незалежності нормативному значенню);
- ✓ зменшення оборотності оборотних активів;
- ✓ збільшення тривалості обороту оборотних активів;
- ✓ загроза платоспроможності, через невідповідність показників ліквідності рекомендованим значенням.

Першочерговими завданнями для вирішення поточних проблем є: по-перше, оптимізація власного капіталу шляхом збільшення статутного капіталу та постійний контроль за ростом нерозподіленого прибутку, формування резервів; по-друге, мобілізація прихованих резервів; по-третє, можливість використання факторингу, як засобу для отримання суми боргу за платіжними документами; по-четверте, прискорення оборотності оборотних активів шляхом скорочення часу замовлення-постачання, приближення споживачів та постачальників, удосконалення системи розрахунків; по-п'яте, розширення маркетингової діяльності шляхом розвитку рекламної кампанії та просування своєї продукції в електронних мережах.

Таким чином, запровадження рекомендацій щодо покращення діяльності ТОВ «Поліінформ-Сервіс» та постійний контроль на всіх стадіях управління оборотним капіталом дозволить підприємству не лише зберегти свої позиції на ринку, а й розширити свої можливості та вийти на всеукраїнський ринок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нужна О. А. Оптимізація структури основних і оборотних засобів як важливий чинник забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств [Текст] / О. А. Нужна // Економіка АПК.-2005.–№ 7.–С. 94-100.
2. Мельник В.М. Основи економічного аналізу: короткий теоретико-методологічний курс. Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006. – 128 с.
3. Зубовський В.М. Економіка підприємства. Опорний курс лекцій. – К.: вид-во Європейського університету, 2001. – 64 с.
4. Маргасова В. Ефективне формування та використання оборотних коштів на підприємствах харчової промисловості // Сіверянський літопис. – 2000. – №1(31). – С. 214–215.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність». Затверджене Наказом Міністерства фінансів України №628 від 27.06.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>
6. Веретенникова О.Б., Лаенко О.А. Сущность оборотного капитала предприятия и его классификация. – Вестник Омского университета. Серия «Экономика». 2012. №2. – С. 178-183.
7. Мазаракі А.А., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М. Економіка торговельного підприємства. Підручник. – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.
8. Зелгавилс И.В. Финансы предприятий / И.В. Зелгавилс. – М.: ООО“ВИТ + РЭМ”, 2002. – 352 с.
9. Поддєрьогін А. М., Буряк Л. Д., Нам Г. Г. та ін. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт.кол. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. – 3-є вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.
10. Крейнина М. Н. Финансовый менеджмент : учеб. пособие / М. Н. Крейнина. – М. : Дело и сервис, 2008.– 308 с.
11. Білик М. Д. Фінансові проблеми державних підприємств // Фінанси України. - 2004. - №6. - С. 70-82.

12. Арутюнов Ю.А. Финансовый менеджмент / Ю.А. Арутюнов. – М.: КНОРУС, 2007. – 312 с.
13. Морозюк Д.І. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності / Інвестиції: практика та досвід - 2005. - № 1. - С. 114-119.
14. Бинарные опционы и Форекс! Портал о финансах! [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://pamm-trade.com>
15. Учні матеріали для студентів та школярів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://um.co.ua>
16. Финансы предприятий: учебник / под ред. М. В. Романовского – СПб.: Издат. Дом «Бизнес-пресса». 2000. – 258с.
17. Веретенникова О.Б., Лаенко О.А. Оценка эффективности использования оборотного капитала хозяйствующих субъектов//Управленец. –2011.№11-12
18. Поточні фінансові потреби підприємства та оборотний капітал [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/management/14112/>
19. Рудницька О.М., Чубка О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств. – Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: «Проблеми економіки та управління». Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка». – 2009. - № 640. – С.440-445.
20. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства : навчальний посібник / Н. В. Тарасенко ; Львівський банківський ін-т. – К. – Львів. 2006. – 485 с.
21. Курйози та легенди оподаткування [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://b-uchet.ru/article/35707.php>
22. Модель оптимального размера заказа (модель Уилсона) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sbs7.ru/model-optimalnogo-razmera-zakaza-model-uilsona/>
23. Теницька Н.Б. Система управління оборотним капіталом підприємства / Н.Б. Теницька, О.М. Мяло, Є.Л. Аніпір // Ефективна економіка: електр.

- наук. вид. – Дніпропетровськ: ДАЕУ, 2013. – №10. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
24. Білик, М. Д. Розробка політики формування оборотних активів [Текст] / М. Д. Білик // Банківська система України: теорія і практика становлення: В 2 т. Т.2. – С. 466–479.
25. Наукове товариство Івана Кушніра: економіка і право [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua>
26. Григор'єва Т.Ю. Управління оборотними активами підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/grigoreva-tyu-upravlinnya-oborotnimi-aktivami-pidприємства/>
27. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: підручник / П. Я. Попович. – 2-е изд., перераб. и доп. – Тернопіль : Економічна думка, 2008. – 416 с.
28. Кожанова Є. П., Отенко І. П. Економічний аналіз: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2008. –208 с.
29. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» ОНЕУ, 2007 р.
30. Данілов О.Д., Паєнтко Т.В. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях/ Данілов О.Д., Паєнтко Т.В.// Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 256 с.
31. Дебіторська заборгованість - Вікіпедія [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://ua.wikipedia.org/wiki/Дебіторська_заборгованість
32. Гусева О. Оцінка джерел фінансування поточних активів торговельних підприємств//Торгівля і ринок України: Тематичний збірник наукових праць з проблем торгівлі і громадського харчування. Випуск 10. Том 3. - Донецьк: ДонДУЕТ, 2000. - С.159-168.
33. Методи регресійного аналізу при плануванні та прогнозуванні потреби в оборотних засобах [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://1fin.ru/?id=683>

34. Ділова активність (оборотність) підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://www.e-executive.ru/wiki/index.php?title=Деловая_активность_\(оборачиваемость\)_предприятия](http://www.e-executive.ru/wiki/index.php?title=Деловая_активность_(оборачиваемость)_предприятия)
35. Финансы предприятий: учебник / под ред. М. В. Романовского – СПб.: Издат. Дом «Бизнес-пресса». 2000. – 258с.
36. Басюк Т. П. Реструктуризація дебіторської заборгованості підприємства / Т. П. Басюк // Фінанси України. – 2004. – № 12. – С. 115–124.
37. Самойлова Т. А. Аналіз ефективності використання власного і позикового капіталу підприємства / Т. А. Самойлова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.vsau.org/getfile/6272.pdf>
38. АО «Укрэксимбанк» - Факторинг в Украине и мире [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.eximb.com/rus/corporate/factoring/place/>
39. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. Посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.Я. Базилінська – К.: Центр учбової літератури, 2009-179с.
40. Бабич А. М. Формування оптимальної структури оборотних коштів підприємства / А. М. Бабич // Актуальні проблеми економіки. – 2001. – № 9. – С. 12–24.
41. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: Навч. посіб. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: МАУП, 2007. — 328 с.: іл. — Бібліогр.: с. 318-321
42. Гоцуляк С. М. Деякі аспекти управління оборотним капіталом підприємства / С. М. Гоцуляк // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2011. – Вип. 40, ч. 2. - С. 38-44.
43. Решитова А. А. Проблеми аналізу матеріальних оборотних активів // Молодий учений. — 2016. — №11. — С. 933-935.
44. Розенберг Д.И. Комментарии к "Капиталу" К. Маркса / Д. И. Розенберг - М.: Экономика, 1984 - 720с.
45. Усатов И.А. Планирование оборотных средств промышленного предприятия / И.А. Усатов – М., Госфиниздат, 1961. – 213 с.

46. Боди Зви, Мертон Роберт К. Финансы: Пер. с англ. –М.: Издательский дом«Вильямс», 2003. –592 с.
47. Лапушта М.Г., Мазурина Т.Ю., Скамай Л.Г. Финансы организаций (предприятий): учебник. – М.: ИНФРА-М. 2011. – 575с.
48. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 7 лютого 2013 р. №73.
49. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність». Затверджене Наказом Міністерства фінансів України №628 від 27.06.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>
50. Поточні фінансові потреби підприємства та оборотний капітал [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/management/14112/>
51. Душило А.А. Оптимізація структури оборотного капіталу підприємства // Регіональна економіка. – 2006. – №4
52. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://pidruchniki.com/1601101355434/finansi/shlyahi_pidvischennya_efektivnosti_vikoristannya_oborotnih_aktiviv
53. Гаркуша Н. М. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: навч. посіб. / Н. М. Гаркуша, О. В. Цуканова, О. О. Горошанська. - К. : Знання, 2011. – 582 с.
54. Єрмак С.О. Концептуальні основи ефективного управління оборотним \ капіталом на підприємствах роздрібно́ї торгівлі побутовим обладнанням / С.О. Єрмак // Вісник Донецького університету економіки та права. – 2008. – № 1 – 2. – С. 76–83.
55. Гуткевич С.О., Шаманська О.І. Управління економічними ресурсами підприємства // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - №7. - С. 99-105
56. ТОВ «Поліінформ-Сервіс» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://kancbox.od.ua>